

La fira de Verdú

M'ha estat molt plaent, la proposta que em feu el bon amic Ramon Martí i Sanahuja, -verduní, però integrat amb cos i ànima amb els afers culturals d'Anglesola,- d'escriure quelcom que pugui relacionar-se amb la Festa dels Tres Tombs, suggerint-me de parlar de l'extingida Fira de Verdú.

Perfecte. Com l'anell al dit, perquè Anglesola figura en l'arxiu dels bons records i tant com res, per deixar constància d'un fet tant històric, com anecdòtic, totalment inèdit que ara, amb aquesta ocasió, veurà la llum amb lletres de motlle per primera vegada.

Verdú va pertànyer als Anglesola fins que Guillem III de Cervera fill de Berenguera de la casa dels Anglesola, en feu venda a Poblet l'any 1227.

Poblet va enriquir el feu verduní, no sols aixecant pedres nobles, sinó també amb profitosos privilegis. Un dels tals, fou la concessió de la fira signat al palau dels Comtes – Reis de Barcelona pel Rei Pere III l'any 1378 en presència de l'abat de Poblet Arnau de Gallart.

La fira prengué forta embranzida, ja a l'any següent (1379) per voluntat del Monestir que ordenà a tots els pobles dels seus dominis (que eren molts) que acudissin a Verdú *portant-hi llurs mercaderies, donant seguretat i guiatge tant d'anada com de tornada, contra lladres, malfactors, reus de lesa majestat, assaltadors de camins i falsificadors de moneda.*

La fira fou gairebé fins als nostres dies, la concentració de més afluència comercial de Catalunya i de més enllà. Durava de 10 a 15 dies i venien firaires i ramaders dels quatre punts cardinals, de brusa negra, gorra i bastó, amb les armilles ben

folrades de bitllets o bosses d'unces. Gent de tota mena, de fiar i de malfiar, gent de paraula i gent de paraules, carteristes, tramposos, de joc i prostitució. Les cases s'omplien de firaires i s'habilitaven les golfes, estables, palleres i coberts a l'hora d'anar a dormir. Les tribus de gitanos acampaven al ras, envaint els voltants de la vila de caravanes, carros, animals i gitanets mig despullats, sempre a punt d'engatussar al pagès incaut i egoista venent per bo, l'ase veterà que havien maquillat, així com, les arrugades gitanes, que "*por una perra gorda*" et recitaven la "*buenaventura*" endevinant el teu futur, mirant el palmell de la ma.

Jo que per les fires treballava a l'ajuntament, havia estès guies pel sud de França, Cantàbria, Navarra, Aragó, les Castelles, València fins a Múrcia. (No a les Vascongades i al sud d'Espanya)

Era molt assidu l'enèrgic rambler, *Marcos de León* més conegut pel de "*la pata de palo,*" per tenir la cama tallada, que pagava traient-se de l'armilla un feix de bitllets... !Quins pebrots! Que sempre portava al damunt, per comprar animals guits o tarats per les mines de Lleó i Astúries.

Encara que, darrerament el que més dominava a la fira era el bestiar de peu rodó, es del meu record la presencia de *guarnicioners*, *ganiveters* i eines de tall, estris de pagès, *sabaters espartenyers*, "*fajeros*" (de Tortosa,) les *torronaires* d'Agramunt i parades de *joguets*, *càntirs*, *ametlles grapinyades*. Barraques de tir al blanc, *barques*, "*cavallitos*", *flautes xiulets*, *xarlatans*...

En temps més reculats, i acudien venedors i compradors de tota classe d'animals. Hi havia, mulats, cavalls i ases; ramats d'ovelles i cabres; bous, porcs grossos a punt de sacrificar i porcells d'engreix. S'hi portava penques de cansalada que eren estibades des de terra fins a tocar els balcons; i penjaven del balcó, xoriços i pernills, adornant el carrer de les Eres, (pels firaires carrer de la cansalada.) I la gent ho comprava. També hi havia, espartenyers, sabaters i blanquers o venedors de pells que es situaven al carrer Major. Molts dels blanquers venien d'Igualada.

Els pagesos hi portaven tota classe de grans, safrà, lli i cànem; s'hi comerciava molt cànem i llana; i a la plaça Major hi havia el porxo dit el *Pes del Cànem* d'on hi penjaven unes extraordinàries balances que també servien per pesar la llana. A la plaça s'hi instal·laven *basters, soguers, marxants, sombreres, llibreters, daguers, sellers*, (selles de cavall) *drapers* (de draps) *i altres menuderies*.(1)

Heus aquí una contracta:

XXVI aprilis 1496

Nos Antonio Figuerola et Salvador Torrent habitans loci de Golmes confessen deure a vos Alfonso Sancta Maria mercader loci llerda sis lliures moneda barcelonesa per la compra de roba y altres mercaderies que tornaran (=pagaran) per Santa Maria Magdalena.

Testimonis

Andreu Farrer de Anglesola i Francesc Grenyó ville

El Firal era el centre neuràlgic de la fira, era el cor i pulmó que donava moviment a tot. Estava emplaçat en el carrer conegut per La Muralla –ara Firal Pere III- ple de quadres i estables a cada costat. El carrer es ample; i a banda i banda els animals eren estacats a les anelles i estaques clavades a posta als murs de les cases; i encara entremig, altra renglera que els venedors aguanten pel ronsal.

Els ramblers ocupaven les quadres i mentre durava la fira feien vida (menjar i dormir) junt amb la família propietària. Altres cases feien de fonda i obrien tavernes per ço es deia que aquells dies; *Cada casa de Verdú es convertia en hostal i cada porta una taverna.*

Els mulats que s'encabien a les quadres i estables, oscil·laven entre 8.000, 9.000 i 10.000 bèsties. Són dades exactes de control, sense contar les mules velles que els pagesos portaven a vendre, i els pollins procedents de l'Urgell. (2)

Els bestiar de llana desaparegué en sec amb la guerra del 36 i ja no es reprengué més. Abans suposo que la concentració deuria invadir tots els erals de tocant a la

vila. Per dir-vos que a la fira de l'any 1638, "*Joan Noves y Geroni Torner, compradors de la ciutat de Manresa, compraren més de 800 ovelles als ramaders: Joan de Serres del lloc de Saldes, Joan Salvadó de la parròquia d'Estana, Joan Ricart del lloc de Caboràn terra de Serdanya, Thomas Farras de Josa (del Cadí), Joan Mores major i Joan Mores menor de Gósol, Vicents Pons de Gósol, Francesc Golemí de Josa, Pere Soler“farré” de Gósol, Barthomeu Gatneres de Gósol, i Francesc Ponts de Fanes bisbat de Solsona*

En una altra contracta d'aquests anys, els Canonges de la Catedral de Barcelona, comprarem 300 ovelles, i intentaven sortir de Verdú sense pagar al·legant ser religiosos. Foren deturats al portal i pagant s'en van sortir. (3)

Encara del meu record, cada any per la Mare de Déu de Montserrat, (27 d'abril), tenia lloc l'entrada dels ramats a la vila; i la canalla anàvem a estirar llana dels corders situats a la part alta del carrer de la Muralla i a les eres adjacents. Mercat que sols durava el matí.

Pels bous el dia senyalat, era el dia 26 i s'estacionaven a l'eral de Sant Miquel. Em contava el pare, que un any, -deuria ser a finals del 1800,- el poc bestiar boví que aleshores hi venia, va avançar-se a la data d'entrada i el Tornè que devia ser l'alcalde, les emprengué a crits, foragitant-los de mala manera de les eres. Els ramaders indignats, marxaren pel camí d'Anglesola enduent-se el bestiar, fent parada a aquesta vila. Així va estroncar-se la fira de bous a Verdú i en començà una de nova a Anglesola, de curta durada.

Conservar les tradicions amb l'esplendor que ho feu els capdavaners de la Societat de Sant Antoni Abat, es el millor llegat patrimonial atorgable a les successives generacions.

Felicitats i BONA FESTA.

NOTES

(1) D'una nota del que es cobrava de l'any 1571

(2) A l'Urgell de rec moltes cases í masies, tenien una euga que a més d'ajudar amb mesura a les feines de pagès, cada any els donava un pollí que portaven a vendre a la fira.

(3) Arxiu Parroquial. Manual de 1636 – 1644. Aquest arxiu com el del municipi, son una abundant font de documentació.